



PEP PRIETO

PETITA GRAN PANTALLA

DE COM LES
SÈRIES ENS
HAN CANVIAT
LA VIDA

Pep Prieto

Petita gran pantalla

De com les sèries ens han canviat la vida

MAGMA / 9

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Direcció de la col·lecció: Francesc-Marc Álvaro

Primera edició, març de 2023

© Pep Prieto, 2023

Disseny de la col·lecció: Jordi Avia

La propietat d'aquesta edició és de

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Ausiàs Marc, 92-98 – 08013 Barcelona

ISBN: 978-84-9191-261-3

DL: B. 1274-2023

Imprès a Gràfiques 92, S.L. – Avinguda Sucarrats, 91 08191 Rubí



Aquest llibre ha estat pensat, produït i confeccionat a Catalunya.
Fent-ho així, promovem els nostres autors, ajudem a crear i mantenir llocs
de treball a les nostres indústries gràfiques i estalviem transports i les conse-
qüents emissions de CO₂

ÍNDIX

Pròleg	9
Amistat	19
Crims	27
Dol	35
Dones	43
Enigmes	51
Espies	63
Família	71
Feina	77
Futur	83
Justícia	93
LGTBIQ+	101
Maldat	109
Medicina	117
Periodisme	123
Policies	131
Política	139
Racisme	149
Religió	157

Superherois	165
Terror	175
Epíleg: «Encara ets aquí?»	185
Índex de sèries	191
Agraïments	195

PRÒLEG

Les sèries, per a bé o per a mal, ens han canviat la vida. Ho han fet perquè, durant la darrera dècada i mitja, s'han tornat preferents en el nostre temps d'oci, i també perquè s'han erigit en un contrapunt permanent dels temes del nostre dia a dia, ja sigui perquè reflecteixen problemàtiques socials que centren el debat públic o perquè ens han portat a parlar dels seus desenvolupaments amb insistència. En aquest sentit, han acabat omplint espais que fins no fa tant eren més habituals en el futbol, per exemple. S'han tornat recurrents a les converses de barra o a la feina, i han creat aquesta sensació que si no has vist una determinada cosa, estàs fora de focus.

Les xarxes socials hi han contribuït decisivament, popularitzant conceptes com *hype* o *espòiler*, que fins i tot ja s'apliquen a altres espectres de la nostra societat. Dit d'una altra manera, les sèries també són motor de les nostres relacions virtuals. I a l'inrevés, les sèries s'alimenten de les dinàmiques de l'era digital, perquè és on allarguen la seva vida útil, i és en aquesta arena on sovint decideixen el seu futur. Una mala sèrie, o una que no respon a les expectatives creades, pot morir per

culpa d'un veredicta a les xarxes socials; o al contrari, una sèrie petita o modesta pot engrandir-se irreversiblement gràcies al col·loqui posterior. Per tant, dèiem, ens han canviat la vida perquè s'han integrat amb una solvència astoradora al nostre imaginari quotidià, han arribat a condicionar els soliloquis al voltant de la indústria audiovisual i s'han tornat fonamentals a l'hora d'entendre les transformacions del cinema. Temes, aquests, als quals ens referirem més endavant.

El que sí que resulta més agosarat és considerar les sèries com un fenomen nou o conjuntural. En el primer cas, és impossible atorgar la categoria de novetat a la ficció televisiva quan ja fa dècades que dona símptomes de consolidació i, a més, s'erigeix en tema de conversa en els moments més inesperats. Al llarg de la seva història en trobem uns quants exemples. No era el famós clímax de *Dallas*, en què disparaven J. R. Ewing, una demostració del poder de suggestió de la televisió? O no ho va ser la clara influència de *La dimensió desconeguda* a gairebé tot el gènere fantàstic posterior? Per no parlar de la sorpresa col·lectiva en veure la invasió de llangardaixos de *V* o la inquietud general per saber qui va matar la Laura Palmer de *Twin Peaks*. O quan ens vam adonar que les sèries podien transcendir el seu propi format i arribar-nos a l'ànima amb *Jo*, *Claudi* o *Retorn a Brideshead*. No estàvem totes i tots molt pendents de la missió setmanal de *The A-Team* o d'esbrinar qui carai era el Robin Masters de *Magnum*? No vam descobrir que l'humor traspassava totes les fronteres, també les de la correcció política, amb *Monty Python's Flying Circus*, *L'escurçó negre*, *El nan roig* o *Els joves*? Encara avui veus algú fent una manualitat poc con-

vencional i et recordes de les delirants improvisacions de *MacGyver*.

En temps pretèrits, era fàcil que a casa teva es parlés de referents televisius amb la mateixa vehemència amb què es podia fer dels del cinema. En funció del teu any de naixement, és molt probable que sentissis algun parent referir-se a un tal Falconetti abans de saber que era el dolent (dolentíssim, més aviat) de *Rich Man, Poor Man*, o que per a moltes àvies i avis Michael Douglas sempre seria el company de Karl Malden a *The Streets of San Francisco*. L'única diferència real entre aquelles sèries i les que degustem avui rau en la seva percepció. Abans, les sèries eren, en essència, un simulacre domèstic del cinema. La televisió era com una germana pobra de la pantalla gran: fa uns anys, que una actriu o un actor de passat gloriós anés a treballar a la televisió era sinònim d'un crepuscle i l'inici del compte enrere de la seva retirada. Quan es feia el trànsit contrari, per contra, equivalia a un salt qualitatiu, i en tenim casos prou famosos com els de Bruce Willis, Jennifer Aniston o Pierce Brosnan. Actualment, en canvi, una actriu o un actor guardonats i amb prestigi poden fer una sèrie sense que se'ls qüestionï la carrera o el futur; és més, pot arribar a ser sinònim de prestigi i versatilitat. El que dèiem, és una qüestió de percepció: el que realment ha canviat és la consideració d'una sèrie, que ara és un producte cultural de ple dret que es mira als ulls amb el fet cinematogràfic.

Pel que fa a si les sèries són un fet conjuntural o no, no són poques les veus que han tingut la temptació de reduir-les a un esclat transitori. I tenen raó en alguns diagnòstics, perquè

és cert que la narrativa serial planteja alguns problemes que encara no s'analitzen prou, però també cal tenir en compte que aquesta eclosió ha anat acompanyada d'una redefinició de la nostra manera de mirar i, sobretot, dels mecanismes amb els quals hi accedim. El tema no són només les sèries, sinó les plataformes, la multiplicitat de dispositius que tenim a l'abast o la rapidesa amb què trobem el material. És la distribució del temps i el do de l'oportunitat.

El consum domèstic de cultura, permanentment esclau de la velocitat a què vivim, és molt més sostenible amb un episodi de menys d'una hora de durada que no amb un llargmetratge. Que, en la majoria d'ocasions, és tan llarg (o, més ben dit, està tan allargassat) que només es pot degustar concebent-lo, paradoxalment, com una minisèrie. No és que les sèries siguin conjunturals, sinó que la seva consideració com a art audiovisual és massa recent per atrevir-nos a fer-ne un pronòstic acurat. Es fan molt bones sèries des de fa molt temps, però no és fins a l'entrada al nou mil·lenni que guanyen crèdit artístic i, en conseqüència, es pot començar a fer una anàlisi acurada del seu impacte cultural i de la capacitat per recollir tradicions narratives.

Per aquest motiu, tot llibre (aquest inclòs) que prova d'erigir-se en un tractat sobre la seva influència és ràpidament esmenat per les circumstàncies. El que sí que es pot intentar és determinar en quina mesura les sèries televisives estan (re)definint el tractament de nombrosos temes a la ficció moderna. Al capdavall, les sèries ens entren a casa, es converteixen en una finestra interior que ens permet viatjar sense moure'ns dels

nostres espais d'intimitat. Ho han aconseguit des de la seva aparició, però és que ara les podem veure quan vulguem, a cabassos i en altíssima definició, i després formen part de les nostres relacions virtuals i presencials.

Les sèries han canviat, sí, i han guanyat solidesa creativa, també; però el que realment s'ha transformat és la nostra manera de mirar-les, en totes les seves accepcions. De sèries que es miren de tu a tu amb el cinema n'hi ha des de fa més de tres dècades, amb títols tan fonamentals com *The Sopranos* o *The Wire* al capdavant, però també *Oz* o *ER*. El que passa és que no les podíem veure d'una forma normalitzada, perquè les cadenes generalistes, en la majoria de casos tirant a ineptes a l'hora de fidelitzar l'audiència (canvis de dia i d'hora, tardances absurdes en la compra de drets de la temporada següent, falta de confiança en el recorregut) les maltractaven o directament no les estrenaven.

Per ser justos, el punt d'inflexió és l'emissió de la sèrie *Lost*. De nou, un cas paradigmàtic de sèrie que s'estrena a des-temps i en horaris esbiaixats, però la novetat residia que aquest fenomen global, tan subjecte a la necessitat de teoritzar sobre els seus girs i evitar espòilers a qualsevol preu, va comportar una novetat essencial per entendre com hem arribat on som: el públic, davant la inaccessibilitat al producte, se les manegava per accedir-hi per canals que encara no s'havien normalitzat. Això és, Internet i, en conseqüència, l'emissió en *streaming*. La gent buscava el capítol setmanal amb avidesa per anar al ritme nord-americà, i es generava, així, una comunitat fidel al producte amb una fe inalterable, que s'anticipava a l'arribada de les plataformes (l'actitud de demanar a una sèrie que et sorprengui

i t'enganxi encara beu, i molt, de l'estela de *Lost*, de la mateixa manera que ho fa la gestió de la frustració envers un final insatisfactori).

No va ser l'únic que va canviar, aquesta sèrie. També és essencial per entendre la relació contemporània entre l'espectador i el producte televisiu, perquè va aconseguir trencar definitivament el vell tòpic que la pantalla petita no era capaç de fer generar un enigma prou poderós per tenir un impacte directe en l'evolució de la cultura popular. N'agradi el final o no (poques coses més divertides que comprovar la disparitat d'opinions sobre aquest tema), *Lost* és el prolegomen de tot el que ha vingut després i una reivindicació de la vigència de la narrativa clàssica per a les noves generacions. I el més important de tot, aquesta sèrie, primer, i les plataformes, després, inicien una transformació dels nostres hàbits que està definint el consum cultural d'aquest primer quart de segle.

Per tot plegat no és exagerat dir que ens han canviat la vida. Ni tampoc afirmar, per hiperbòlic que soni, que ho han fet per a malament. Com tota manifestació cultural que agafa volada amb una rapidesa insospitada, la creixent demanda de sèries s'ha vist acompanyada d'una oferta que ha preferit l'adotzenament a la sostenibilitat. És a dir, que les plataformes han preferit prioritzar l'estrena de nou producte que no raonar-ne la qualitat. En qüestió de menys d'una dècada i mitja, l'oferta de sèries s'ha multiplicat tant que hem acabat invertint una part substancial del nostre temps d'oci a la feixuga tasca de buscar i decidir. Naveguem tant per catàlegs com en consumim els continguts.

Aquesta sobtada necessitat de nodrir-nos de títols per satisfer una febrada col·lectiva ha tingut unes conseqüències immediates que només són explicables per la tendència d'aquesta era a cremar ponts abans de travessar-los. S'estrena una cosa, la veiem, la comentem i l'oblidem en qüestió de dies. Mirem narracions molt complexes en molt poc temps, fent indestruïble l'episodi on passa això o allò. Es renoven sèries que no donaven per a més d'una temporada i es cancel·len històries abans que puguin germinar.

A diferència de les altres narratives audiovisuals del nostre temps, les sèries són un relat permeable que no sempre té el trànsit decidit abans d'arribar a la mirada individual i col·lectiva. De fet, un clar exemple són aquestes sèries que són renovades in extremis (cosa que fa evident, doncs, que la història no està pensada per a una conclusió rumiada, sinó que depèn gairebé exclusivament d'uns números que poc o res tenen a veure amb el decurs del relat) o aquelles que es basen en una novel·la, en què l'adaptació pròpiament dita s'acaba en deu episodis i després se n'anuncia igualment una nova temporada. És legítim, per descomptat, però a la vegada repercuteix, i molt, en la tensió dramàtica de la sèrie. Amb il·lustres excepcions com *The Leftovers*, la majoria de sèries que allargassen la font literària acaben morint en l'intent.

Les sèries són, en definitiva, una inversió de temps que, si ho rumiem bé, en la majoria d'ocasions no ens retornen el que els exigim. L'assaig i error, menys acusat en el cinema, ens penalitza molt més, perquè de sèries que realment paguin la pena i que justifiquin aquesta inversió n'hi ha, proporcionalment,

ben poques. Segurament per això hi ha pocs sentiments d'insatisfacció audiovisual tan evidents com el fet de dedicar hores i expectatives a un relat serial i després descobrir que la conclusió no està a l'altura del que n'esperàvem.

Finalment, la irrupció de les sèries i la seva acceptació com a forma artística a l'altura de les altres ha creat un altre conflicte: el que es deriva de la seva anàlisi. La tirania de la immediatesa porta espectadors i crítics a valorar una sèrie en funció del pilot o uns pocs episodis, o també a partir d'un visióat maratoniat que lamina el potencial de la diagnosi. Evidentment no es pot, ni ja es podrà mai, pretendre que una sèrie sigui analitzada al final del seu recorregut i que, com a molt, en pugui fer al final de cada temporada. Aquesta realitat, per més que ja sigui norma, és una disfunció que perjudica la percepció del producte i en torna inviable la contextualització en l'espai i el temps.

La crítica de sèries, a diferència de la de cinema, no obeeix tant com seria desitjable a la seva dialèctica amb el seu moment històric, polític i social, sinó que s'expressa massa vegades en apreciacions precipitades que no fan justícia a l'evolució de fons i forma. Quantes vegades s'ha llegit un article que elogia una sèrie pel seu començament i després se n'ha vist un altre que la menysté pel final? Aquesta anomalia és en el fons la mateixa que ha portat les sèries a convertir-se en un fenomen global tant massificat com inabastable. Cada vegada n'hi ha hagut més, a més plataformes i de més estils, mentre la crítica, presonera de la necessitat d'un veredictat accelerat, genera opinions a temps real d'una narrativa en construcció. Arribarà el dia que

podrem contextualitzar les sèries en relació amb les transformacions del seu temps, però el «mentrestant» està creant una devaluació del rigor analític.

Les sèries, en qualsevol cas, han vingut per quedar-se. D'aquí a uns anys, quan mirem enrere, veurem que les evolucions d'alguns temes preferents de la ficció audiovisual han emanat de la seva formulació televisiva. Per tant, no és només que ens hagin canviat la vida: és que ho continuaran fent.

Les sèries de televisió no són un fenomen nou i, per això, algunes d'elles ja ens semblen clàssics, però mai no n'hi havia hagut tantes com ara, ni ho havíem tingut tan fàcil per mirar-les.

Durant els darrers anys, s'han convertit en un dels principals productes de consum cultural, ens han canviat la manera de veure la ficció i, fins i tot, han marcat la percepció dels debats públics. Per què mirem sèries? Per què a vegades ens costa tant escollir-ne una?

En aquest llibre ens proposem repassar com mostren les sèries els grans temes de la societat actual i per què les hem convertit en part indissoluble de la nostra quotidianitat.

Al capdavant, és innegable que les sèries, com les plataformes que les aglutinen als seus respectius catàlegs, ens han canviat la vida.



MAGMA / 9

Publicacions de l'Abadia de Montserrat